

فقیہی ھاوسہ رگری

له ژیر تیشکی

قورئان وسوننه ت

الشیخ: ابراهیم بن عبد الله المزروعی

وهرگیرانی

ستافی مایپه ری وه لامه کان

له بلاو کراوه کانی

مایپه ری به هشت و وه لامه کان

ba8.org

walamakan.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على خاتم النبيين وعلى آله وصحبه أجمعين وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له وأشهد أن محمداً عبده ورسوله وبعد ،،،

لهراستیدا بابہ تی هاوسہرگیری لهو بابہت و باسانہیہ کہ خہ لکی پیویستیان بہ پروون کردنہ وہ ہدیہ لہسہری لہرووی شہرعیہوہ وہکو حوکمی هاوسہرگیری کردن وسوودہکانی و ئادابہکانی ومہرجہکانی و حوکمہکانی خوازبینی و گریبہست و مارہیی و شہوی زاویہتی و ہہ لسوکوہوت لہ گہل هاوسہردا و مافہکانی ہہریہ کہیان لہسہر یہ کتر و کیشہو گرتہکانی ژیانی هاوسہرگیری و ہوکارہکانی و چارہسہرہکانی و مہترسیہکانی لہسہر ژیانی هاوسہرگیری و ئہو بابہتہ فیقہیانہی کہ پہیوہندیان بہ جیماع و سووری مانگانہ و نیفاسہوہ ہہیہ .

ہہربویہ پیویستہ لہسہر ئہو کہسہی کہ دہیہویٹ ژیانی هاوسہرگیری پیک بہینیت فیری ئاداب و حوکمہکانی هاوسہرگیری بیٹ لہرووی شہرعیہوہ ہو ئہوی بہباشی بزانیٹ کہ چی لہسہرہ و چی ہو ہہیہ .

۱) گرنگی هاوسہرگیری:

خوای گہورہ دہفہرمویٹ: (وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ) (الروم : ۲۱) واتہ: ہہر لہو بہ لگہ و نیشانانہی کہ بہ لگہن لہسہر گہورہی و کاملیتی و توانایی خوای پہرورہدگار ئہوہیہ کہ لہبہر ئیوہ و ہہر لہرہگہزی خوتان ئہی پیاوان هاوسہری ہو دروستکردوون ، ہو ئہوی دہرونتان ئاسودہبیٹ پییان و ئارامبگریٹ لہلایان ، و خوشہویستی و بہزہیی لہ نیوان ئافرہت و میڑدہکہی دروستکردوہ ، بیگومان دروستکردنی ئہوہ لہ لایہن خوای پہرورہدگارہوہ بہ لگہیہ لہسہر توانایی و تہنہایی خوای پہرورہدگار ، ئہوہش ہو کہسانیک کہ تیڈہفکرن و بیردہ کہنہوہ .

جا هاوسه رگيرى بنه ما وبنچينهى كۆمه لگه يه و بهرپرسياريتيه كى كۆمه لايه تى هاوبه شه له نيوان تاكه كانى كۆمه لگه دا، وه ئيسلاميش هانى موسلمانان ده دات له سهر ده ستيپكردى پروسه ي هاوسه رگيرى.

خوای گه وره ده فهرمويت: (وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ) [النور: ۳۲] واته: هاوسه رگيرى بكه ن - نهى باوه رداران - له نيوان ته وانه كه هاوسه ريان نيه له ئافره ته تازاده كانتان و بوخواصولحوانى به نده و كه نيزه كتان ، وه ته گهر ته وهى حه زى له هاوسه رگيريه بو خو پاراستن و داووين پاكي به لام هه ژاره ته وا خوای په روه ردار ته له رۆزى فراوانى خو ي ده و له مهندي ده كات ، وه خوای گه وره فراوانه و خير و چاكه ي زوره و فه زلى گه وره و مه زنه ، و زانايه به حال و بارى به نده كانى .

خوای گه وره ده فهرمويت: (فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ) (النساء: ۳) ، واته: له و ئافره تانه ماره كهن كه حه لالين بو تان : دووان يان سيان يان چوار ، خو ته گهر ترسان له وهى كه نه توانن دادوه ربن له نيوانياندا ته وا يه كيكتان به سه ، يان قه ناعه ت بكه ن به و كه نيزه كانه ي كه هه تانن . ته وهى كه بوم شه رعاندوون سه باره ت به ئافره تانى هه تيو ، و خواستن و ژنه ينان له يه كه وه بو چوار ، يان قايل بوون به هينانى ته نها يه كيك ژن ، يان ته و كه نيزه كانه ي كه هه تانه و مولكى خو تانن ، نزيكتره له نه كردنى سته م و ده سته ريتي .

پينغه مبه رى خوا ﷺ ده فهرمويت: (يا معشر الشباب من استطاع منكم الباءة فليتزوج فإنه أغض للبصر وأحصن للفرج) متفق عليه ، واته: نهى كۆمه ل و گروى لاوان و گه نجان ته وه تان توانا ي هاوسه رگيرى هه يه با بيكات چونكه ته وه ده بيتته هو ي داخستنى چاو له نه زه رى حه رام و پا كرا گرتنى داووين له خراپه .

پيغهمبهرى خوا ﷺ ده فهرمويت: (إذا تزوج العبد فقد استكمل نصف الدين ، فليترك الله في النصف الباقي) البيهقي صحيح الجامع ، واته: ته گهر كه سيك هاوسه رگيرى بكات تهوا نيوهى دينى تهواو بووه و با له خوا بترسييت لهو نيوه كهى ترى كه ماوه.

پيغهمبهرى خوا ﷺ ده فهرمويت: (ثلاث حق على الله عونهم ، المكاتب الذي يريد الأداء والنكاح الذي يريد العفاف والمجاهد في سبيل الله) الترمذي وغيره (١٦٥٥). واته: سى جور كهس ههن مافه له سه ر خوا كه هاريكاريان بكات، تهو كويله يهه كه بيهوييت خوئى نازاد بكات به پاره وقهرز بكات، وه كه سيك هاوسه رگيرى بكات بو تهوهى خوئى پاك رابگرييت له خراپه كارى، وه تيكوشه ريك له پيئاوى خوادا.

٢) سووده كانى هاوسه رگيرى:

هاوسه رگيرى چه ندين سوودى دينى و كومه لايه تى و تهن دروستى و دهروونى هه يه به پيچه وانهى سه لتي، چونكه هاوسه رگيرى هاوكارى مروقه له سه ر پاكراگرتنى داوينى و چاوداخستنى له نه زهرى حهرام و ديندارى كردن و رهوشت به رزى، وه ههروه ها پاداشتيكي گه وره له سه ره چونكه به جيگه ياندى فه رمانى خواو پيغهمبهره كه يه تى، وه هاوسه رگيرى نه رمونيانى و هاوه لييتى لى به دى ديت و ده كه ويته وه له نيوان تهو دوو كه سه دا و دواتر خستنه وهى نه وه و مندالى چاك به ئيزنى خوا، جگه له وهش له به روبومه كانى ته وه يه كه پاداشتت ده سته كه وييت له پهروه ده كردنى مندالدا و پيگه يانديان و چاوديري كردنيان و داين كردنى بزيوى بويان، وه به هوئى هاوسه رگيريه وه په يوه نديه كومه لايه تيه كان پته وتر ده بن و خوشه ويته و دوستايه تى دروست ده بيت له نيوان خه لكيدا.

٣) ھوکمی ھاوسەرگيری :

ھاوسەرگيری کردن واجبہ لہسەر پياو لہ پیناو خۆپاکراگرتنی خۆی و پاراستنی لہ ھرام، جا بۆیہ ئەگەر کەسێک لہ خۆی ترسا کە بکەوێتە ناو ھەرامەوہ و دڵنیابوو کە تووشی زیان دێت و ترسی بۆ دروست بوو لہ خۆی و دینەکە و دەیزانی کە ئەو ترسە بە ھاوسەرگيری کردن نەبیئت لاناچیت و ناپەرہوێتەوہ و تەنانەت رۆژو گرتنیش بەرەنگاری ناییتەوہ ئەوا واجب دەبیئت لہسەری ھاوسەرگيری بکات، بەھەمان شێوہ ئەگەر نەزری کرد لہسەر خۆی کە ھاوسەرگيری بکات ئەوا دەبیئتە واجب و ئەبیئت ئەو نەزرە بە جی بگە یەبیئت.

وہ ھاوسەرگيری ھەرامە لہسەر کەسێک کە شەھوہت و ئارەزووی نەبیئت وەکو بێ توانا و بێ شەھوہتە یان شەھوہتی نەماوہ لہبەر پیری یان نەخۆشی یان ھەر رووداوێکی تر ئیلا مەگەر ئافرەتە کە خۆی بەوہ رازی بیئت، ھەر وہا ھەرامە لہسەر پیاویکیش کە نەتوانیئت ھەستیئت بە داہین کردنی مافەکانی ھاوسەر و مندال.

وہ ھاوسەرگيری دەبیئتە سوننەت بۆ کەسێک کە بتوانیئت خۆی پاکراگيریئت لہ ھەرام و داوینپییسی و تووشی ھەرام نەبیئت بەبێ ھاوسەرگيریش، وە ھەر وہا سوننەتە بۆ کەسێک کە نیەتی خۆپاکراگرتن بیئت یان نیەتی داوین پاکراگرتنی ھاوسەرەکە ی بیئت یان زۆرکردنی ئوممەت بیئت یاخود دەستکەوتنی ئەو پاداشتە ی کە لہ ھاوسەرگيریدا ھەبە. ئەوا لہم حالەتەدا بۆ ئەم کەسە دەبیئتە سوننەت و ناییتە واجب لہسەری.

٤) دهست نیشان کردن وهه لَبْزاردنی هاوسهر:

پیوسته پیاو چاک بیربکاته‌وه له هه‌لبْزاردنی هاوژینی خۆی و له‌سه‌ریه‌تی راویژ به کهسانی خاوه‌ن ته‌زموون و زانست بکات له‌و باره‌یه‌وه.

نیشانه و سیفاته‌کانی هاوسهر:

١. وچاکیتی و دیندار: پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: (تنح المرأة لأربع ، لمالها وجمالها وحسبها ولدینها فاظفر بذات الدین تربت یداک) متفق علیه ، واته: ئافره‌ت له‌به‌ر چوار شت خه‌لکی ده‌یانیه‌نن و خوازینیان ده‌که‌ن که‌بریتین له : ماله‌که‌ی وجوانیه‌که‌ی و بنه‌ماله‌که‌ی و دینه‌که‌ی جا تو دینداره‌که‌ی هه‌لبْزیره با به‌خته‌وه‌رییت.

هه‌روه‌ها پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: (خیر النساء التي تسره إذا نظر إليها وتطیعه إذا أمر ولا تخالفه فی نفسها ولا مالها بما یکره) الصحیحه (١٨٣٨)، واته: باشترین ئافره‌ت ته‌ویه‌که ته‌ماشای ده‌که‌ی دلخوشت بکات و که‌فه‌رمانت پی کرد گوپرایه‌لت بکات و له‌ناخی خویدا و له‌ماله‌که‌یدا پیچه‌وانه‌ت نه‌کات به‌و شته‌ی که‌می‌رده‌که‌ی پی ناخوشه.

پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: (الدنیا متاع وخیر متاع الدنیا المرأة الصالحة) رواه مسلم وغیره ، واته: دنیا هه‌موی که‌مه و تویشووه و باشترین ته‌و تویشووش بریتیه له ئافره‌تیکی چاک و بوخوا صولخاو.

ته‌وه‌ش له‌به‌ر ته‌ویه‌ه چونکه ئافره‌تی چاک هاوکاری می‌رده‌که‌ی ده‌کات له‌سه‌ر گوپرایه‌لی بو خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و ژیانیکی هیمن و به‌خته‌وه‌ری بو دروست ده‌کات و پاریزه‌ری شه‌ره‌ف و ناموس و مالی می‌رده‌که‌یه‌تی و ریژی لی ده‌گریت و مافه‌کانی ده‌زانیت و فه‌زللی له‌به‌رچاو ده‌گریت. وه پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: (قلب شاکر ولسان ذاکر و زوجة صالحة تعینک علی أمر دینک و دنیاک خیر ما اکتنز

الناس الترمذی ، صحیح الجامع (۴۴۰۹) واته: دلئیکی سوپاسگوزار و زمانیکی زیکر بیژ و ئافره‌تیکی صالح که هاوکارت بیټ بو کاروباری دین ودونیاکته باشتره بوټ له وهی که خه‌لکی کوی ده‌که‌نه‌وه و هه‌لی ده‌گرن.

۲. **ره‌وشت جوانی**: ئاکار باشی خاوه‌نه‌که‌ی دوور ده‌خاته‌وه له ره‌وشت نزمی و هه‌ل‌سوکه‌وت خراپی ، ئه‌وه‌تا پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: **(تخيروا لنطفکم فانکحوا الأكفاء وأنکحوا إليهم)** ابن ماجه وهو في الصحيحه (۱۰۶۷) واته: ورد وژیر بن له هه‌ل‌بژاردنی دیاکی مندال‌تان و ئه‌و ئافره‌تانه بهینن که خاوه‌نی دین وره‌وشتن و هه‌ر به‌و جوړه که‌سانه‌ش ژن بده‌ن.

۳. **کچ بیټ**: پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه‌رموویه‌تی: **(تزوجوا الأبقار فإنهن أعذب أفواها وأنتق أرحاما وأرضی بالیسیر)** الطبرانی و صحیح الجامع (۲۹۳۹) ، واته: کچان خوازینی بکه‌ن چونکه ئه‌وان دم پاکترن (بو‌له وسکالایان که‌متره) و مندالیان زورتر ده‌بیټ و به‌ جیماعی که‌میش رازی ده‌بن.

پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به‌ جابری فه‌رموو: **(...هلاً بکراً تلاعبها وتلاعبک...)** البخاری (۵۲۴۷) ، واته: بریا کچت بهینایه تا یاری وده‌ستبازی له‌گه‌لدا بکه‌یت و ئه‌ویش یاری وده‌ستبازی له‌گه‌لندا بکر دایه‌ت.

له‌و دوو فه‌رمووده‌یه‌دا هانی موسلمانان ده‌دا له‌سه‌ر خوازینی کچان، به‌لام جاری وا هه‌یه حاله‌تیک دیتته پیشه‌وه‌و دروست ده‌بیټ خوازینی بیوه‌ژن له‌پیشتر و باشتره وه‌کو فه‌رمووده‌که‌ی جابری کوری عبدالله رضي الله عنه که ئافره‌تیکی بیوه‌ژنی هی‌نا و پیغه‌مبه‌ری خوایش صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پیی فه‌رموو: **(هلا جاریه تلاعبها وتلاعبک ، فقال جابر إن أبي هلك وترك بنات وانی کرهت أن أجيئنهم بمثلهن فتزوجت امرأة تقوم عليهن وتصلحنهن ، فقال له رسول الله صلى الله عليه وسلم : بارک الله لك)** . البخاری واته: بریا کچ بووایه تا یاری وده‌ستبازی له‌گه‌لدا بکه‌یت و ئه‌ویش یاری وده‌ستبازی له‌گه‌لندا بکر دایه‌ت، و جابریش له‌وه‌لامدا ووتی: من باوکم وه‌فاتی کرد و کومه‌لئیک کچی له‌دوای خو‌ی به‌جی هیشت و منیش

پیم ناخوش بوو کچیکی وه کو خویان بجهمه ناویانه وه بویه ئافره تیکی گه وره ترم هیئا بو ئه وهی چاودیریان بکات و ئاگای لییان بیئت، ئه وه بوو پیغه مبهری خوایش ﷺ پیی فهرموو: خوی گه وره فهر و به ره کهت بخاته ناویه وه بوئ.

وه هه موو خیزانه کانی پیغه مبهری خوا ﷺ بیوه ژن بوون جگه له عایشه نه بیئت ره زای خوی لی بیئت.

جا هیئانی کچان باشتره مه گهر له حاله تیکدا نه بیئت که چاودیری کومه له هه تیویک بکات و هه ستییت به په روه رده کردنیان و چاودیری کردنیان یاخود بو هه ست و دل راگرتنی ئه و ئافره ته ی که میرده که ی مردوو یان ته لاقی داوه و دهیه وی خوی پاک رابگریت له کاری خراپه، یان به هوی ئه وهی دین و خواپه رستی بیوه ژنه که به هیتر و بته وتره و ئومیدی خیری پی زورتره به وهی که زیاتر سوودی هه بیئت، وه جاری واش هه یه پیاهه که دهیه وی خزمایه تی له گه ل که سانی کدا دروست بکات که که سانی چاک و نمونه یین و خاوه ن که سایه تی و ریزن که سوودی بو دنیا و دواروژ هه یه.

۴. ئافره ته که علمی هه بیئت و ژیر و خاوه ن نه سه ب بیئت.

۵. مندالی زور بیئت: له بهر ئه وهی پیغه مبهری خوا ﷺ ده فهرمویت: (تزوجوا الودود الولود فانی

مکاتر بکم) أبو داود وغیره، صحیح الجامع (۲۹۴۰)

واته: ئه و ئافره تانه بهینن که مندالی زوریان ده بیئت چونکه من دهمه وی زورترین ئوممهت بن

له دواروژدا. جا ئه و مندال زوربوونه له ریگه ی دایکی و پوری و خزمه کانیه وه ده زانریت و ده رده که ویت.

۵) حوکمه کانی خوازینی:

۱. بینینی ئافره ته که له لایه ن که سی خوازینی کاره وه: زۆربه ی زانیان بۆ چونیان وایه که دروسته پیاو ته ماشای ئه و ئافره ته بکات که نیازی وایه بچیتته خوازینی و سهیری ده موچاوی و ههردوو دهستی ده کات به ئاماده بوونی مه حه رم.

پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فه رمویت: (إِذَا خَطَبَ أَحَدُكُمْ الْمَرْأَةَ فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ يَنْظُرَ إِلَى مَا يَدْعُوهُ إِلَى نِكَاحِهَا فَلْيَفْعَلْ) أبوداود وهو في الصحيحة (۹۵-۹۹) ، واته: ئه گه ر به کیکتان چوه خوازینی ئافره تیک، ئه گه ر پیی کرا سهیری ئه وه بکات که وای لی ده کات بهیئیت ئه و با سهیری بکات.

موغیره ی کوری شوعبه ده لیت: چومه خوازینی ئافره تیک، پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پیی و وتم: ئایا ته ماشای کرد؟ وتم: نه خیر، ئه ویش فه رمووی: سهیری بکه چونکه ئه وه ده بیته هوی ئه وه ی خو شه ویستی وپیکه وه بوئتان بۆ فه راهم بهیئیت. الترمذی و غیره ،

به لام ده بیته ئامازه به وه بکریت که ته ماشا کردن نابیت به ته نها بیته و به ئاره زو و شه هوه ته وه بیته.

۲. وه دروست نییه بچیتته خوازینی ئافره تیک که که سیکی تر له خوازینی کردنی دایه هه تا ئه و وازی لی نه هیئیت یان ئیزن بدات یا خود رازی نه بیته. چونکه پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فه رمویت: (... لا يخطب الرجل على خطبة أخيه حتى ينكح أو يترك) البخاري ، واته: نابیت پیاو بچیتته خوازینی ئافره تیک که برایه کی له خوازینی کردنی دایه هه تا ئه و ده یخو ازیت یان وازی لی ده هیئیت.

لای پی شه و موسلیم به م شیوه یه هاتوه: (... ولا يخطب الرجل على خطبة أخيه حتى يترك الخاطب قبله أو يأذن له الخاطب)

۳. ئەنجامدانی نوژی ئیستیخاره و پرس و راویژکردن له کاتی خوازیینیدا.

۴. خویندنی سورهتی فاتیحه له کاتی خوازیینیدا هیچ بنچینهیه کی نییه و بیدعهیه.

۵. ئەلقه له پهنجه کردن له زیڕ یان زیو یان ئەلماس که ژن و میرد له کاتی خوازیینیدا دهیکهن،

عادهتی سهلهف و پیاوچاکان و زانایان وموسلمانان نهبووه، بهلکو ئەوه لاسایی کردنهوی گاور
جوله که کانه، پیشهوا ئەلبانی – رهحهتی خوی لی بیت- دهلیت: " ئەم کاره بنچینه کهی دهگه رپتهوه
بو عادهتیکی کونی گاورهکان که کاتیک زاوا ئەلقه کهی دهخسته سهه پهنجه گهورهی و دهیوت: بهناوی
پهروهردگار پاشان دهیگواستهوه بو پهنجهی شایهتومان و دهیوت: بهناوی کوری خوا پاشان دهیگواستهوه
بو سهه پهنجه درپژه که ودهیوت: بهناوی رۆحی پیروز و که دهیوت: ئامین دهیکرده پهنجه کهی تری و ئیتر
دای نه ده کهند "

جا پیویسته له سهه موسلمانان دووربکه ونهوه له خوچواندن به گاورانهوه له بهر ئەو فهرموودهیهی

پیغه مبهری خوا ﷺ که دهفهرمویت: (لیس منا من تشبه بغیرنا، ولا تشبهوا بالیهود ولا النصراری)
صحیح سنن الترمذی وفتح الباری (۱۴/۱۱) واته: له ئیمه نییه که سیک لاسایی یان خوی بچوینیت به
جگه له ئیمه، بۆیه خوئان مه چوینن به جوله که و گاوران.

٦ (گرييه ستى هاوسه رگيرى و نادابه كانى :

١. هاوپايى و ئيزن وه رگرتنى خاوهن كچ: ئه ويش برتيه له باوك يان برا يان باپير يان مام يان ئاموزا و ئه گهر دووريش بن له پرووى خزمایه تيه وه، پيغه مبهري خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فهرمويت: (لا نكاح إلا بولي) أحمد وغيره الترمذي وأبو داود ، واته: هاوسه رگيرى دروست نييه مه گهر به ئاماده بوونى وهلى ئه مري كچه كه نه بيت.

ههروه ها پيغه مبهري خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فهرمويت: (أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحْتُمْ بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا فَنِكَاحٌ بَاطِلٌ ، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ ، فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ ، فَإِنْ دَخَلَ بِهَا ، فَلَهَا الْمَهْرُ بِمَا اسْتَحَلَّ مِنْ فَرْجِهَا ، فَإِنْ اشْتَجَرُوا ، فَالسلطان ولي من لا ولي له) أبوداود والترمذي ، واته: هه ر ئافره تيك به بي ئيزنى وهلى ئه مره كهى ماره بريت ئه وا هاوسه رگيريه كهى باتله ، هاوسه رگيريه كهى باتله ، وه ماره يى بو ئافره ته كه يه به هوى ئه وهى داميني حه لال كراوه ، وه ئه گهر كه سو كاره كانيش ناكوك و كيشه له سه ربوون ئه وا كاربه ده ست وهلى هه ر كه سيكه كه وهلى نه بيت.

وه ئه گهر وهلى رهدى كرده وه كه كچه كه بدات به شوو به بي هيچ هو كاريكى شه رعى ئه وا حاله ته كهى به رزده كر يته وه بو لاي قازى و ئه وه به شووى ده دات له برى وه ليه كهى.

٢. ره زامه ندى ژن و پياوه كه ، جا وه ليه كه له برى ئافره ته كه ده لیت: ئه وا من فلانه كچم ليت ماره كرد و پياوه كه ش ده لیت: ئه وا من قه بولم كرد ئه وه هاوسه رگيريه ، پيغه مبهري خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فهرمويت: (لا تنكح الشيب حتى تستأمر ، ولا تنكح البكر حتى تستأذن ، وإذنها الصموت) البخاري ومسلم ، واته: بيوه ژن ماره ناكري هه تا خوى فهران نه كات و به ئاشكرا وراشكاوى بوچونى خوى نه لیت ، و به لام كچ داواى ئيزنى لى ده كرى و ئيزن دانه كه شى بيده نگ بوونيتى.

پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فهرمویت: (الایم أحق بنفسها من وليها والبكر تستأذن في نفسها وإذنها صماتها) البخاري مسلم ، واته: بیوه ژن له پیشتره به خوی له وهلیه که ی به لام کچ داوا ئیزنی لی ده کریت و ئیزنه که شی بیدهنگ بوئیتی.

وه خه نسائی کچی خوزام بیوه ژن بوو باوکی دای به شوو، به لام ئەم ههزی نه کرد و هات بو لای پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ و هوسه رگریه که ی رهد کرده وه. البخاري ، واته:

پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فهرمویت: (لا تزوج المرأة المرأة ولا تزوج المرأة نفسها ، فإن الزانية هي التي تزوج نفسها) ابن ماجه واته: ئافرهت بوئی نییه ژنان ماره بکهن و ههروه ها بوئی نییه خوی بدات به شوو، چونکه زیناکار ئەو ئافرهته یه که خوی ده دات به شوو.

۳. شایهت: له عائیشه وه - رهزای خوی لی بیته - ده لیت پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فهرمووی: (لا نکاح إلا بولي وشاهدي عدل) صحیح الجامع (۷۵۵۷) ، واته: هوسه رگیری دانامه زریته و دروست نییه ئیلا به ئاماده یی وه لی و دوو شایهت نه بیته.

پیشه و شافعی - ره همتی خوی لی بیته - ده لیت: " هوسه رگیری دانامه زری و جیگیرنابی به چوار شت نه بیته که بریتین له: وه لی و دوو شایهتی دادگهر و رهزامه ندی ئافرهته که " کتاب الام (۱۶۹/۲) ،

پیشه و تیرمزی - ره همتی خوی لی بیته - له سه ر فهرمووده ی ژماره (۱۱۰۳) ده لیت: کارکردن به مه لای هاوه لانی پیغه مبهر و دوی ته وانیش له تابعین و جگه له وانیش ته وه یه که تیکرا وتویانه: هوسه رگیری دروست نییه به ئاماده بوونی شایهت نه بیته و له سه ر ته وهش هیچ راجیاوازیه کیان نه بووه.

۴. ماره یی: خوی گه وره فهرموویته ی: (وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً) (النساء: ۴) واته: ته ی هوسه ران ماره یی ئافرهتان بدن ، پیدانیکی پیویست و به رهزامه ندی و پیخوشبونه وه.

پیشهوا قورتوبی - رهمهتی خوی لی بیت - له تفسیره کهیدا ده لیت: ئەم ئایهته به لگه یه

له سه ر واجبیتی پیدانی ماره یی به ئافرهت و ئه وهش یه کدهنگی زانایانی له سه ره و راجیاوازی تیدا نییه ، به لام ماره یی مه رج و روکن نییه له گریهستی هاسه رگیریدا به لکو مافیکی مادیه بو ئافرهته که ، جا ئه گه ر گریهسته که به بی ناوهینانی ماره ییش دامه زرا و رویدا ئه وا دروست و سه حیحه و ئه و کاته ماره یی هاوشیوهی خوی بو ئافرهته که واجب ده بیت، وه ماره یی مافی ئافرهته که یه و دروست نییه بو وهلی (خاوهن کچه که) که بیبات ئیلا به ئیزن و ره زامه ندی ئافرهته که نه بیت و وه ده توانیت سازش له و مافه ی خوی بکات بو وهلی یان میرد یان جگه له وانیش، وه پیدانی هه موو ماره ییه که پیویست ده بیت بو ئافرهته که به چوونه لای یان مردنی یه کیکیان (ژن یان میرد) یان به ته نها که وتنیك که هه ردووکیان بتوانن به ته واوهتی چیژله یه کتر وه ربگرن به بی بوونی هه یچ له مپه ر ورئگریک وه کو بوونی مه حره م یان نه خو شیه ک که نه هیلیت چیژی ته واو وه ربگریت یان یه کیکیان به روژوو بیت.

۵. وه سوننهته په له بکریت له پیدانی هه موو ماره ییه که و دروستیشه دوا بخریت یان هه ندیکی دوا بخریت له بهر فه رموده ی: (التمس ولو خاتما من حديد) واته: ته نانهت ئه گه ر ئه نگوستیله یه کی له ئاسن دروستکراویش بیت پیی بده.

وه هه روه ها له بهر فه رموده که ی پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که به عه لی وت کاتیك ویستی فاتیمه ماره بکات: (اعطها شیئا) واته: شتیکی پیی بده.

سه بارهت به دوا خستنی ماره ییش ئەم ئایه ته یه که خوی گه وره فه رمویه تی: (لا جناح علیکم ان طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً) (البقرة: ۲۳۶) واته: هه یچ تاوانتان ناگات - ئه ی میرده کان - ئه گه ر ئافرهت ته لاق بدن دوا ی گریهستی هاسه رییتی ، و پیش جووت بوون له گه لیاندا ، یان ماره یه کتان بو دیاری کردبیتن.

* **باسيک**: حوکمی ئەو مارەبى و هەدیانهى که دەدریت پيش گریبهسته که و له کاتی تیکچوون و روونه دانی هاوسه رگيريه که دا: ئە گەر مارەبى بيت ئەوا پياوه که دەتوانیت بیباتهوه، به لām ئە گەر ئاميریک بيت که بۆ ماله کهى کرپیتى یان خۆى ريگهى دابیت به ژنه که که بیکریت و ئە گەر تیکچوونه که له لایه ن پياوه که وه بيت ئەوا ژنه که له سه رى نییه نرخی ماره ییه که بداته وه به لکو ته نها شته کرراوه کان ده داته وه، به لām ئە گەر تیکچوونه که له لایه ن ژنه که وه بوو ئەوا ده بیت هه موو شته کان بگه رپینیتته وه، به لām ئەو شتانه ی که وه کو هه دیه دراوه پيش گریبهسته که و ئە گەر تیکچوونه که له لایه ن ژنه که وه بوو ئەوا ده بیت خودی هه دیه کان بگه رپینیتته وه یان نرخه که ی ئە گەر نه مابوو، وه ئە گەر له لایه ن پياوه که وه بوو ئەوا هه دیه کانی بۆ ناگه رپیتته وه.

* **باسيک**: ريگه پیدراوى شه رعى نه مه رجه و نه روکنه به لکو به کارخه ريکه بۆ جيگيرکردنى گریبه ستى هاوسه رگيرى.

* **سوودیک**: سوننه ته خوتبه ی حاجه له پيش دابه ستنى گریبه ستى هاوسه رگيرى بدریت واته: (إن الحمد لله ، نحمده ونستعينه ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا

خوای گه وره فه رموويه تى: (يا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ) (۱۰۲) آل عمران واته: ئەى ئەوانه ی که باوه رتان به خوای په وه ردگار و به په یامبه ره که ی ﷺ هیناوه و به راستان زانیون و کارتان به شه رعه که ی کردوه ، به راستى له خوا بترسن : ئەوه ش به وه ی گوپرايه لى بکريت و سه رپيچی نه کريت ، و سوپاس بکريت و کوفرى نه کريت ، و ياد بکريت و له بير نه کريت ، وه به رده وام بن له پابه ندبوونتان به ئيسلامه وه تا کوتايى ژيانتان ، بۆ ئەوه ی له له سه ر ئەو تايه به خوای په روه ردگار بگهن .

خوای گه وره فه رموويه تى: (يا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ) الآية النساء ۱ واته: ئەى خه لکينه له خوای په روه ردگار بترسن و پابه ند بن به فه رمانه کانيه وه ، و دو ربکه ونه وه له

یاساگی لیكراوه کانی ، چونکه ئەو خوایه یه که ئیوهی له تاکه که سیکه وه هیئاوته بوون که ئاده مه - سهلامی خوی له سه ر بیټ -

خوی گه وره فه رموویه تی: (یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا) (٧٠) الأحزاب واته:

ئهی ئەوانهی که باوه رتاتان به خوی په روه ردگار و په یامبهره که ی ﷺ هیئاوه ، به راستان ده زانن و کردار به شه ریه ته که ی ده کهن ، کار و کرده وه به گوپرایه لی ئەو بکه ن ، و دوور بکه ونه وه له تاوان و سه ریپچیه کانی ، بو ئەوه ی به هوی سه ریپچیکردنیه وه شایه نی سزادان نه بن ، وه له هه موو ئیش و کاریکتاندا وته یه ک بلین که راست و ره وای و ته با بیټ له گه ل هه ق ، دوور بیټ له درۆ و نارهبایی .

* مه رج نییه خاوه ن کچه که دهستی بخاته نیو دهستی کوره خوازی نیکیاره که وه له کاتی گریبه سته که دا.

* سوننه ته له کاتی هوسه رگیریدا پیروزیایی بکریت: له ئەبی هورهیره وه ﷺ له پیغه مبه ری خواوه ﷺ که یه کیك ژنی بهیئایه پیی ده فه رموو: (بارك الله لكم وبارك عليكم وجمع بینکم فی خیر) أبو داود والترمذي وغيرهما.

دروست نییه پیروزیایی به وشه ی (بالرفاء والبنین) بکریت چونکه ئەوه جوړه پیروزیاییه کی سه رده می نه فامیه .

* باسیك: ئەگه ر پیاوه که دوای به ستنی گریبه سته هوسه ریه که و پیش چونه لای خیزانی وه فاتی کرد ئەوا ماره ییه که هه موو به ئافره ته که ده دریت و میراتیشی به رده که ویت و عیده ییش ده گریټ ، له بهر فه رمووده ی عبدالله ی کوری مه سعود و شایه تی مه عقه لی کوری سنان ﷺ به وه ی که پیغه مبه ری خوا ﷺ له به سه رهاتی بروعی کچی واشق به و شیویه قه زاوته ی کردووه. رواه الترمذي وأبو داود وغيرهما وهو في إرواء الغلیل (١٩٣٩)

* باسیك: مهرج له هوسه رگیریدا:

ئهو مهرجانهی که حه لالنه ده بیته وه فایان پیوه بکریته، وه کو ئه وهی ئافره ته که بیکاته مهرج که ده بیته به جوانی و باشی رهفتار و مامه لهی له گه لدا بکات یا خود به چاکی و بی زیان لیک جیابینه وه ئه گهر ریک نه که وتن، یان بیکات به مهرج به سهر میرده که یه وه که نابیه له و شاره ده ری بکات یان خویندنی زانکو ته و او بکات یان ههر شتیکی تری حه لالنه.

پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فه رمویته: (أحق الشروط أن توفوا بها ما استحللتم به الفروج) مسلم
و غیره واته: شایسته ترین مهرجیک که ده بیته وه فای پیوه بکن ئه و مهرجانه یه که به هوییه وه دامینی
ئافره تتان بو حه لالنه ده کات.

به لام ئه و مهرجانهی که حه لالنه نین نابیه به جی بهینرین وه کو ئه وهی ئافره تیک بیکات به مهرج
و بلیه به و مهرجه شووت پی ده که م ژنی یه که مت ته لاق به دیت یان نه چیتته لای یان ههر کاریکی تری
حه رام و ریگه پی نه دراو وه کو پیغه مبهری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فه رمویته تی: (ما كان من شرط ليس في
كتاب الله فهو باطل) البخاري (۲۱۶۸) واته: ههر مهرجیک له کتیبه که ی خوادا نه بوو ئه و ا به تال و
ناره وایه.

(۷) راگه یاندنی هوسه رگیری:

۱. ئه ممش واته ئاشکرا کردن و راگه یاندنی نه وه که به نهینی و په نهانی ئه نجام بدریته،
ئاشکرا کردنی به ده ف لیدان و شعر وتن و خوشحالی ده برپین و خوشی نواندن به و مهرجه ی
دووربکه ونه وه له حه رام و تیکه لای و گورانی ناره و موسیقا و هوشیوه کانی.

وه چهن دین فه رموده ههن که به لگهن له سهه دروستیتتی (له هو) له کاتی جهژن و راگه یاندنی هوسه رگیریدا ئه وهش به وتنی شیعر وهؤنراوهی هللال که قسهی نه شیوا و خراپی تیدا نه بیته و دروستیشه دهف لی بدریت که ئه وه تاییه ته به کچانه وه ته نها.

پیشهوا العزی کوری عبدالسلام - رهحمتهی خوی لی بیت - دهلیت: "به لام نامیره مؤسیقاییه کانی و ژهنینه کانی وه کو ره بابه و قانون ئه وا ئه وهی مه شهوور بیت له ههر چوار مه زهده به که دا ئه وه یه که به کارهینان و ژهنین و گوی لی گرتنیان حه رامه". تلبیس ابلیس ۲۱۰.

وه شیخی ئیسلام ابن تیمیه - رهحمتهی خوی لی بیت - دهلیت: "له بهر ئه وهی لی دانی دهف و چه پله لی دانی کارو کرده وهی ئافره تانه بو یه سه لهف هه ربیایک ئه و کاره ی بکر دایه و گورانی بووتایه ده یانوت: (مخنت) ". مجموع الرسائل المنیریه (۱۷۱/۲).

پیشهوا ابن قدامه - رهحمتهی خوی لی بیت - دهلیت: " دهف لی دانی بو پیوان مه کروهه (حه رامه) له ههر حالیکدا بیت به لکو ئه وه ته نها بو ئافره تانه، و ئه گه ر پیوان ئه و کاره بکه ن ئه وا خو یان چوواندوه به ئافره تان و مه علومیشه که پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه فره تی کردوه له و پیوانی خو یان ده شو بهینن به ئافره تان " المغنی (۱۷۴/۹).

۲. بو نه و ئاههنگ بو گیران: ئه مهش خوو عاده تیکه که بنچینه که ی هی موسلمانان نییه و خراپه یشی زوره له وانه چونه ژوره وهی پیاو که بو نیو کومه لیککی کچ و ئافره تی بو نخوش و سفور و رازاوه که به هوییه وه تووشی فیتنه و نه زهر ده بن و دووریش نییه بو که که یان زاوا تووشی چاوپیس بن و ههروه ها تو مارکردن و وینه گرتن و تیکه لای و سه ما و تاوان که ده بنه هوی دروست بوونی کیشه ی کومه لایه تی و دروست بوونی حالته تی ته لاق و خراپه ی تریش.

۸) وهلیمه ی هوسه رگری کردن :

۱. دوی چونه ژورهوی پیاو بو لای خیزانه که ی ئیتر وهلیمه ده کریت له بهر ئه وهی پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فرمویت: **(إِنَّه لَابِدٌ لِلْعَرَسِ مِنْ وَليمة)** رواه أحمد وغيره ، واته: خو هه ر ده بیته هوسه رگری وهلیمه ی بو بکریت.

ههروه ها له فرمووده یه کی تر دا به عبدالرحمن ی کوری عه وف کاتیک که هوسه رگری کرد فرموی: **(أولم ولو بشاة ..)** رواه البخاري عن أنس. واته: وهلیمه ی بو بکه ئه گه ر به مه ریکیش بیته.

۲. وه دروسته وهلیمه به بی گوشتیش بیته وه هه ر خوار دنیك که ئاسان وله به رده ستدا بیته.

۳. وه لامدانه وهی وهلیمه واجبه له بهر فرمووده ی: **(إِذَا دَعِيَ أَحَدُكُمْ إِلَى الْوَلِيْمَةِ فَلْيَأْتِهَا عَرَسًا كَان أَوْ نَحْوَهُ) وَمَنْ لَمْ يَجِبِ الدَّعْوَةَ فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَرَسُولَهُ** متفق علیه واته: ئه گه ر یه کیکتان بانگ کرا بو وهلیمه ئه وا با پروات وه ئه وهی وهلامی ئه و بانگه یشته نه داته وه ئه وا سه ریچی خواو پیغه مبه ره که ی کردوه.

۴. دروست نییه بچیت بو وهلیمه یه که تاوان و خراپه ی تییدا بکریت مه گه ر له حاله تییدا که مه به ستت ئینکاری و گوړینی یان لابر دن و که مکردنه وهی ئه و خراپه یه بیته.

۵. سوننهت ئه و که سه ی ده چیت بو ئه و وهلیمه یه و ئاماده ده بیته دعای خیر بو خاوه نه که ی بکات له بهر فرمووده ی: **(اللهم اغفر لهم وارحمهم وبارك لهم فيما رزقتهم)** رواه مسلم وغيره .

۹) نادابه کانی شهوی زاویه تی و تیکه لاوی و چوئیتی هه لئسوکه وت و مامه لهی نیوان ژن و

میرد: (کاتیك كه پیاو ده چیتته لای خیزانی سوننه ته نه م کارانه بکات):

۱. نهرم و نیان بیټ له گه لیدا وه کو ته وهی هه دیه یه کی پیشکesh بکات یان خواردنه وه یه ک یان

شیرینیه ک .

۲. دهستی بخاته سه ر سه ری هاوسه ره که ی و دعای خیری بو بکات، له بهر فه رموده ی: (إذا تزوج

أحدکم امرأة أو اشتری خادما فلیأخذ بناصیتها ولیسم الله عز وجل ولیدع بالبرکة واته: ته گه ر یه کیك له

ئیوه ئافره تیکی هاوسه رگیری کرد یان خزمه تکاریکی کر ی ته وا با نیوچاوانی بگریت و ناوی خوا بهیئیت

و داوای به ره که ت له خوا بکات و بلیت: (اللهم إني أسألك خیرها وخیر ما جبلتها علیه ، وأعوذ بك من

شرها وشر ما جبلتها علیه) أبو داود وابن ماجه.

۳. دوو رکات نوئژ بکه ن پیکه وه و ته م کارهش له سه له فه وه هاتووه وه کو: (ابن مسعود وأبو ذر و

حذیفة).

۴. ته گه ر ویستی جیماع بکات ته وا ده لیت: (بسم الله اللهم جنبنا الشيطان وجنب الشيطان ما

رزقتنا) چونکه پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فه رمویت: (فإن قضی الله بینهما ولدا لم یضره الشيطان أبدا)

البخاری وغيره. واته: هه رکه س ته و دعایه بخوئیت ته وا ته گه ر خوای گه وره قه ده ری و ابیت که له و

کاته دا مندالیان پی ببه خشیت هه رگیز شه یتان زه ره ری لی نادات و زیانی پی ناگه یه نیټ.

۵. له هه رکوئیه که وه بیټ بو ی هه یه بجیتته لای خیزانی ته نها له ریگه ی کو مه وه حه رامه

به به لگه ی: (..أقبل وأدبر واتق الدبر والحیضة) رواه النسائي في العشرة والترمذي وغيرهما ،

هه ره وه ها پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فه رمویت: (من أتى حائضا أو امرأة في دبرها أو كاهنا فصدقه

بما یقول فقد كفر بما أنزل علی محمد) أبو داود والترمذي وابن ماجه وأحمد. واته: هه رکه س جیماع له گه ل

خیزانه که ی بکات له کاتی حه یزدا یان له پاشه وه بچیته لای یان بچیته لای فالچی و جادوگه ریک و پروا به وه بکات که ده یلیت ئه وا کوفری کردوه به و قورئانه ی که دابه زیوه بو سهر موحه ممد.

۶. سوننه ته ده ستنوئیز بگریته وه ئه گهر پیاوه که ویستی جیماع دووباره بکاته وه له بهر فرموده ی: (إذا أتى أحدكم أهله ثم أراد أن يعود فليتوضأ بينهما وضوءاً فإنه أنشط للعود) رواه مسلم وأحمد واته: هه رکه سیکتان چوه لای خیزانی و پاشان ویستی دووباره بچیته وه لای ئه وا با له نیوانیاندا ده ستنوئیز بگریت چونکه چالاکتری ده کات.

۷. دروسته بو ژن و میرد پیکه وه خو یان بشون له یه که شویندا له بهر ئه وه ی پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئه و کاره ی کردوه له گه ل عائیشه ی خیزانیدا - ره زای خوی لی بیته -.

۸. سوننه ته ئه و که سه ی له شکرانه پیش ئه وه ی بخه ویته ده ستنوئیز بگریت له بهر ئه وه ی پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرمانی به و کاره کردوه. ابن خزیمه وابن حبان.

۹. سوننه ته سه رله به یانی روژی زاویه تی بچیته لای خزمه کانی و سلوویان لی بکات و دو عایان بو بکات له بهر ئه وه ی پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ئه و کاره ی کردوه له گه ل خزم و خیزانه کانی خویدا.

۱۰. حه رامه باسی چونه لای خیزان بگریته وه بو که سانی تر له بهر فرموده ی: (إن من أشر الناس عند الله منزلة يوم القيامة الرجل يفضي إلى امرأته وتفضي إليه ثم ينشر سرها) مسلم وأحمد. واته: خراپترین شوین و مه نزلی له روژی دواییدا لای خوی پهره ردگار پیاویکه که ده چیته لای خیزانی و خیزانی ده چیته لای پاشان ئه و نه یینه باس ده کات و تاشکرای ده کات.

۱۱. پیغه مبهری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فرموویه تی: (إذا دعا الرجل امرأته إلى فراشه فأبت أن تجيء لعنتها الملائكة حتى تصبح) البخاري واته: ئه گهر پیاو خیزانه که ی بانگ کرد بو سه رجیی و ئه و نه هات ئه وا فریشته کان نه فره تی لی ده که ن هه تا روژ ده بیته وه.

۱۲. خواى گھوره فھر موودھي تى: (وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ) النساء: ۱۹ ، واتھ: با ھاوھ ليكر دنتان لھ گھل ھاوسھرھ كانتان لھ سھر بنھواى ريزليكرتن و خۆشھويستى بى ، لھ گھل پيدانى ئھو مافانھى كھ ھھيانھ لھ سھرتان . و ھھروھھا با قسھتان باش بىت بۆيان و ھھل سو كھوت و مامھلھتان چاك وجوان بىت بۆيان بھ پىي تواناتان.

ھھروھھا لھ بھر ئھم فھر موودھي ھش: (خبركم خيركم لأھلھ) واتھ : باشترينتان ئھوانھن كھ بۆ خيزانھ كانتان باشترن. وھ لھ شىوازي مامھلھ و ھھل سو كھوتى پىغھمبھرى خوا ئھو بھو كھ تىكھ لاوى و رھفتارى جوان و ريك بووھ لھ گھل خيزانھ كانيدا و سوعبھتى لھ گھل دھ كرن و نھرم و نىيان بوو بۆيان و نھفھقى پى دھدان و دھيكرنھ پىكھ نىنھوھ و بھبھزھي بۆ بۆيان.

وھ ھھروھھا لھ فھر موودھي كى تردا دھفھرمويت: (استوصوا بالنساء خيرا) البخاري ، واتھ: وھسيھتتان بۆ ئافرھتان ئھو بھى كھ چاك بن بۆيان و ئارامتان ھھبى لھ سھر ھھل سو كھوتىيان و خور اكر بن بۆيان.

۱۰) مافه خیزانیه کان سی به شن: مافی پیوا ، مافی ژن ، مافی هاوبه ش

۱) مافی پیوا (نهوهی له سه رژن واجبه به رانبه ر میرده کهی):

خوای گه وره ده فهرمویت: (الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ) (سورة النساء ۳۴) واته: پیوان هه لسه رینه ر و به رپوه به ر و چاود پریکاری ئافره تانن ، به وهی که خوای په روره دگار تاییه تیکردوون له تاییه تمه ندیه کانی هه لسه رینه ری و به رپوه بردن و چاود پریکاری ، وه به وهی که ماره یی ئافره تانیان داوه و بژیویان له سه ره .

جا پیوا سه ره پهرشت و به رپوه به ری ئافره ته و له ویش باشته و له گرنگترین مافه کانیشی به سه ریه وه :

۱. گوپرایه لی میرده کهی له چاکه: پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فهرمویت: (إذا صلت المرأة خمسها وحصنت فرجها وأطاعت زوجها ، قيل لها ادخلي الجنة من أي أبوابها شئت) ابن حبان ، صحیح الجامع ، واته: ته گهر ئافره ت پینج فهرزه ی نوپژی کرد و دامینی خوئی پاک راگرت و گوپرایه لی میرده کهی کرد ، پیی دهوتریت برؤ به هه شته وه له ههر ده رگایه که وه ده ته ویت.

هه روه ها ده فهرمویت: (والذي نفسي بيده ما من رجل يدعو امرأته إلى فراشه فتأبى عليه إلا كان الذي في السماء ساخطا عليها حتى يرضى عنها) رواه مسلم ، صحیح الجامع ، واته: سویند به و خوایه ی که گیانی منی به دهسته هیه چ پیوا ئیک نییه که بانگی هاوسه ره کهی بکات بو سه رجیی و ته ویش نه یه ت ته وا ته و خوایه ی که له ئاسمانه لیی توره یه هه تا پیوا هه کهی لیی رازی نه بیته .

جا گوپرایه لی پیوا واجبه به چاکه مه گهر له حاله تیکدا نه بیته که فه رمانی هه رامیکی پی بکات یان نه کردنی واجبیك ته وا له م کاته دا گوپرایه لی ناکریت. له به ر ته م فه رمووده یه: (لا طاعة في

معصية الله إنما الطاعة بالمعروف) رواه البخاري ومسلم. واته: گوپرایه لی هیچ کس ناکریت له سه ریچی خوادا به لکو گوپرایه لی تنها بو چاکه یه.

۲. ناییت له مال دهر بییت مه گهر به ئیزنی میرده که ی نه بییت: خوی گه وره فه رموویه تی: (وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ الاحزاب ۳۳) واته: له مالله کانتان بمیننه وه ، و دهرمه چن جگه بو پیدایستی نه بییت.

پیشهوا ابن که سیر ده لییت: " ئافره تان فه رمانیان پی کراوه به وه ی که له مالله کانیان بمیننه وه له بهر پاراستنیان و پیدانی مافی هوسه ره کانیان "

پیشهوا ابن تیمیه ده لییت: " دروست نییه ئافره ت له مال دهر بییت ئیلا به ئیزنی میرده که ی نه بییت، و نه گهر به بی ئیزنی نه و له مال چوه دهر وه نه و سه ریچی کاره و گوپرایه لی خواد پیغه مبه ره که ی نه کردوه و شایسته ی سزایه " الفتاوی (۲۸۱/۳۲).

۳. ئافره ت ناییت ریگه بدات به که س بچیته مالله وه ئیلا به ئیزنی میرده که ی نه بییت: له بهر فه رمووده ی: (.. ولکم علیهن أن لا یوطئن فرشکم أحدا تکرهونه) (مسلم ۱۲۱۸) ، واته: ئیوه ی پیوان مافتان به سه ر خیزانه کانتانه وه هه یه به وه ی که نه وه ی ئیوه هه زناکه ن ناییت پی بخاته سه ر فه رشی مالله وتان.

پیشهوا نه وه ی ده لییت: " ناییت ئافره ت ئیزن به هیچ پیاوئیک یان ئافره تییک یان مه حره میک بدات که بیته مالله وه ئیلا ده بییت بزانییت که میرده که ی پی ناخوش نییه " . شرح صحیح مسلم.

۴. ئافره ت ده بییت هه ستییت به خزمه ت کردنی میرده که ی : نه وه ش به په روه ره کردنی منالله کاننی و ئاماده کردنی خواردن و پۆشاک بو ی و هه موو خزمه ت و کاریکی تری چاک که بو هاشانی نه و ده کریت.

۵. ئافرهت ده بیئت ناموس و مال و مندالی میرده که ی بپاریزیت: ئه وهش به پاراستنی دامین و شهرف و ناموسی خوئی و جوانی خوئی دهرنه خات بو کهس جگه له میرده که ی، و منداله کانی بپاریزیت به پهروه ده کردنیکی جوان و رهوشتیکی چاک، و مال و سامانه که یشی بپاریزیت و به فیروئی نه دات له شتی کدا که میرده که ی ویستی له سه ر نه بیئت و نه یه ویئت و پیی رازی نه بیئت، و باری سه رشانی میرده که شی قورس نه کات به داواکاری زور و زیده روئی.

۶. سوپاسی میرده که ی بکات و نکوئی فهزل و چاکه ی نه کات و به چاکه ی هه لسوکه وتی له گه لدا بکات: له بهر فه رموده که ی ابن عباس که له سه حیحه یندا یه و پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده فه رموئیت: (...
ورأيت النار ورأيت أكثر أهلها النساء ، قالوا لم يا رسول الله قال يكفرن العشير ويكفرن الإحسان ، ولو أحسنت إلى إحداهن الدهر ثم رأيت منك شيئا قالت : ما رأيت منك خيرا قط). واته: ... دوزه خم بینی و بینیم زوربه ی خه لکه که ی ئافره تانن، وتیان بوچی ئه ی پیغه مبه ری خوا؟ ئه ویش فه رموئی: له بهر ئه وه ی سپله ن به رانه بر چاکه ی میرده کانیان و به باشیان نازانن، و ئه گه ر به در یژایی ته مه ن چاکه به رانه بر یه کیکیان بکه ییت و پاشان یه ک شتی خراپه ت لی بیینیت که چی ده لیئت: من هه رگیز چاکه و خیرم لیئت نه بینیه.

٢) مافه كانى ژن (نهوهى له سه ر پياوه به رانبه ر به هاوژينه كهى).

١. به چاكى هه لسوكه وت وره فتار له گه لدا كردن: وه كو نهوهى تازارى پى نه گه يه نيت و چاوپوشيت هه بيت له هه له كانى و روخوش بيت به رانبه رى، خواى گه وره ده فه رموييت: (وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ) (النساء: ١٩) ، واته: با هاوه ليكردنتان له گه ل هاوسه ره كانتان له سه ر بنه واى ريزليگرتن و خوشه ويستى بى ، له گه ل پيدانى نه و مافانه ي كه هه يانه له سه رتانه .

هه روه ها ده فه رموييت: (وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ) سورة البقرة: (٢٢٨) ، واته: . وه ئافره تان كو مه ليك هه قيان هه يه به سه ر پياوانيانه وه ، به گويره ي نه و نه ركانه ي به سه ريانه وه يه به شيوه يه كي چاك.

پيشه وا ابن كه سير ده لييت: قسه و كرده وه هه لسوكه وت وره فتارتان چاك وجوان بكن له گه لياندا به گويره ي تواناي خو تان.

پيغه مبه رى خوا ﷺ ده فه رموييت: (خيركم خيركم لأهله وأنا خيركم لأهلي) الترمذي. واته: با شترينتان نه وانن كه با شترينتانن بو خيزانه كانتان.

جا شيوازيك له شيوازه كانى هه لسوكه وت جواني له گه ل خيزاندا بره يته له نه رم ونيان بوون بو ي و تازارنه داني و چاوپوشي كردن له هه له و كه مو كورتيه كاني نه گه ر هاتوو كه مته رخميه كي لي بيني مادام ناته واوي نييه له شه رعدا.

وه كو له فه رمووده دا هاتوو: (لا يفرك مؤمن مؤمنة إن كره منها خلقا رضي منها آخر ..) رواه مسلم ، واته: با هيج باوه رداريكي پياو رقي له هيج باوه رداريكي ژن نه بيتته وه چونكه نه گه ر رقي له ئاكار و ره وشتيكي بيت خو له ره وشت وئاكار يكي تري رازيه .

وه ههروهه كاتيك يه كيك له هاوه لآن پرسيارى لى کرد كه ئايا مافى ژنه كانمان له سه زمان چيهه؟
ئه وئيش فهرمووى: (تطعمها إذا طعمت وتكسوها إذا اكتسبت ولا تضرب الوجه ولا تقبح ولا تهجر إلا
في البيت) أبوداود وابن ماجه. واته: له خواردن و پوڤشاكى خوت خواردن و پوڤشاكى پى بدهيت و
هاوبه شى بكهيت و نه دهيت له ده موچاوى و بيزراوى نه كهيت و پشتى لى نه كهيت له ماله وه نه بيت.

٢. فيرى دينى بكهيت و بيته هاو كارى له خواپه رستيدا: وه كو خواى گه وه ده فهرمويت: (يا
أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ) التحريم (٦) ، واته: ئه ي ئه وانه ي كه
باوه رتان به خواى په روه دگار و په يامبه ره كه ي هيناوه و به راستان زانيوون ، و كرده وه تان به شه رعه كه ي
كردوه . خوتان بپاريزن به نه جامدانى ئه وه ي كه خوا فهرمانى پيكردوون و به ازهينان له وه شى كه
ياساغى ليكردوون ، وه مال و منالان بپاريزن به وه ي كه خوتانى پيده پاريزن له ئاگرى كه
سووته مه نييه كه ي مرؤف و به رده .

وه پيغه مبه رى خوا ﷺ ده فهرمويت : (.والرجل راع في أهله و مسؤل عن رعيته..) البخاري
ومسلم واته: پياو سه رپه رشت و به ريوه به ره له نيو خانه واده ي خويدا و به رپسه له وانه ي له ژير
ده ستيدا يه .

٣. ده بيت وه لامى داواكاريه جنسيه كانى خيزانه كه ي بداته وه و تير وبى پيوستى بكات بو ئه وه ي
تووشى حه رام و لارى بوون نه يهت وه كو ده فهرمويت: (وإن لأهلك عليك حقاً..) البخاري ومسلم. واته:
خيزانه كهت مافى له سه رت هه يه .

٤. نه فه قه پيدان: ئه مهش خواردن و پوڤشاك و خانوو ده گريته وه به پيى تواناى مييرد ، پيغه مبه رى
خوا ﷺ ده فهرمويت: (اتقوا الله في النساء ، فإنهن عوان عندكم أخذتموهن بأمانة الله واستحللتم
فروجهن بكلمة الله ولهن عليكم رزقهن وكسوتهن بالمعروف) رواه مسلم واته: له خوابترسن له

هه لسوکه وتتاندا بهرانبهر ئافرهتان، چونکه ئهوان ديلن لاي ئيوه وبه راسپاردهى خوا ئهوانتان بر دووه و
بو ئيوه حال لکراون به وشهى خوا بويه دابن کردنى نه فهقه و پوشاکيان له سهر ئيوه يه.

۳) مافه ھاوبه شه کانى نيوان ژن وميورد:

۱. حال لايى چيژوهرگرتن له خيزان چونکه ئه وهى ئارامى و هيمنيه بو ميرو
به پيچه وانه شه وه.

۲. سابت بوونى ميراتگري و بهرکه وتهى ميرات له نيوان ژن وميوردا ته گهر ريگريه شه رعيه کان
نه مي نيوت.

۳. تیکه لاوى و هه لسوکه وتى جوان وباش ته وهش به ھاوکارى و متمانه وخوشه ويستى و قوربانى
دان.

وصلی الله على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين